

Kasteleins (slotvoogden) van het kasteel van Medemblik, alsmede baljuws en dijkgraven tot 1662

(Ben Dijkhuis, september 2020)(update, maart 2024)

Toelichting

Voor deze lijst, die vanuit diverse bronnen is samengesteld, valt enig voorbehoud te maken voor wat betreft kleine onvolkomenheden. Er worden bijvoorbeeld jaartijlen door elkaar gebruikt en soms niet gecorrigeerd naar de moderne stijl, waarbij het nieuwe jaar op 1 januari valt, terwijl de oude paasstijl deze in maart of april laat vallen. Zover ik kon overzien, heb ik mijn best gedaan om de moderne jaartijl aan te houden.

Over de persoon **Hugo van Assendelft** in de 13de eeuw, worden de nodige vraagtekens geplaatst.

Groesbeek verwijst naar het 19-de eeuwse werk 'Merkwaardige kastelen' door Lennep en van Hofdijk, Deel III-1. Het gegeven dat Hugo van Assendelft destijds kastelein zou zijn geweest, hebben de laatstgenoemde auteurs mogelijk uit de stedenatlas Joan Blaeu (1659), met name uit een korte kroniek van Medemblik door Dirk Baens (alias Diederick van Widenesse, Dirk van Wijdenes). Zijn bron blijkt op zijn beurt afkomstig van een benoeming uit de kroniek van Egmond dat op 10 juli 1296 is gedateerd (Anno MCCXCVI, VI Idus Julii). Hugo van Assendelft was lekenbroeder en was oom van abt Egmond Hugo van Assendelft. Hugo zou sinds 1288 baljuw van Hoogwoud zijn geweest. Na zijn 'nederlage' werd hij volgens Baens in hetzelfde jaar al opgevolgd door *Floris Wouterszoon van Egmond*.

Brouërius van Nidek ^(Brou) veronderstelde in 1727 eveneens dat deze Hugo de oom was van de abt Hugo van Assendelft (†1366). Tot op heden zie ik nog geen zekerheid over de connectie met het geslacht Assendelft. Zie ook:

<https://www.genealogieonline.nl/genealogie-richard-remme/I64730.php>

De benoeming van Hugo van Assendelft was niet in de registerlijst van het Archief van de Abdij van Egmond 2 (P.A. Meiink, 1951) vindbaar. Evenmin in de Cronicon Egmundanum (J.W.J. Burgers, 2007). Het stuk van Baens is on line te vinden op scan 207: [Tooneel der Steden, Joan Blaeu \(1659\), uit de digitale collectie van de Universiteit van Utrecht](#).

Wel bestaat een vermelding van **Floris Woutersz. uit Kennemerland** als de vermeende opvolger van Hugo. Deze wordt alleen met een patroniem genoemd in de *Rijmkroniek van Melis Stoke*, het vroeg 14de-eeuwse werk dat als primaire bron beschouwd kan worden:

“Omme de borch haerentare/ Te siene, waer si cranxt ware./Florens, heren Wouters zone/Uut Kenemaerlant, was de gone/Die dat huys in hoeden nam./Al waren de Vriesen gram,”

Men gaat ervan uit dat deze Floris Woutersz. uit Kennemerland, een lid van het geslacht **van Egmond** is. Op deze basis is een link met zijn voorganger aanwezig.

Direct na de dood van **Coen van Harlaer** (1404) valt het op, dat er vanaf dat jaar meerdere personen gedeelde functies kregen. Het is mij niet bekend welke omstandigheden daaraan hebben bijgedragen, maar in ieder geval werd niet lang daarna het **Oosterbaljuwschap** van West-Friesland opgeheven.

Aanvankelijk werd het kasteleinschap van het kasteel van Medemblik aan dit, door de Hollandse graven ingestelde baljuwschap gekoppeld. Het Oosterbaljuwschap beheerste de twee ambachten het *Hoogwouder* en het *Drechtlinger ambacht* (*Drechterland*). Deze bestuurlijke regio's waren verantwoordelijk voor rechtspraak, de waterhuishouding en dijkbewaking van het gebied. Later werden deze ambachten 'De Vier Noorder Koggen' en 'Drechterland' genoemd. In 1413 kwam er inderdaad een eind aan het baljuwschap, waarbij graaf **Willem VI van Beieren** tegelijkertijd het kasteleinschap aan het **dijkgraafschap van Medemblik** (Oosterdijkgraafschap) verbond. De functie van dijkgraaf werd in deze samenhang voor het eerst, in combinatie met de functie van schout, aan **Daniël van Cralingen** verleend (1414).^{Mier4, 280}

"Willem... doen cond allen luden, dat wy bevolen hebben ende bevelen met desen brieve Danel van Cralingen onse huys ende Casteleynscip tot Medenblic, ende onse Dijcgraefacip van Medemblic, die Heemraden te kiesene ende te eeden, als custumelic is, ende dat Scout ambocht van Medenblic mitten Gerechte aldair te setten, ende te ontsetten, so wanneer hem des genoecht, ende custumelic is, mitten allen horen toebehoren, te bedriven, te bewaren, ende te regieren, als dair toebehoirfc, geliken een Casteleyn ende Dijcgrave, ende een goet man schuldich is te doen: behoudelic dat hi onse Scout van Medenblic tot genre tijt verseiten en sal dan bi onse wille."

Ondanks deze verandering, ziet men af en toe wel de functietitel baljuw van Medemblik terugkomen. Dat is bijvoorbeeld het geval bij **Willem van Beieren van Schagen** (1426-1438).

Bij de tweede termijnaanstelling van **Dirk van Zandhorst** (1414), zou aanvankelijk de functie van dijkgraaf niet zijn toegekend, alleen die van kastelein en schout.

In het overzicht heb ik eveneens enkele opvallende namen opgegeven die ik tegenkwam in ^{Brou}. Ondanks de nodige voorzichtigheid in verband met foutieve jaartallen, vond ik het toch de moeite waard deze in de lijst te plaatsen. In eerste instantie ziet men de naam **Philip Banjaert** (1446). Het is bekend dat de kastelein **Bengaert Say Janz**, een zoon had, **Filips Bengaertsz**. Het jaar 1446 wijkt hier zeer waarschijnlijk af. Ik doel daarbij op de veronderstelling dat Filips

wellicht de honneurs van het kasteleinschap van zijn vader tijdelijk waarnam. Dit zou dan gedurende de periode zijn geweest, toen de laatstgenoemde in 1448 een scherp conflict had met de toenmalige president van de Raad van Holland, *Gozewijn de Wilde*, hetgeen voor de laatste tragisch afliep. Gedurende deze periode was Bengaert Say, vanwege gevangenschap, niet in functie. ^{Jan, Nip} Het is in dit verband dan wel weer eigenaardig dat de naam Bengaert Say in het overzicht van ^{Brou} ontbreekt. Soms kan het voorkomen, dat er geen connectie met het kasteleinschap bestond. Dat is vanaf 1503 het geval bij **Dirk van Almonde**, **Thiman van Waveren** en **Richard Matthijsz**.

De eerste kastelein na het kasteleinschap van landvoogd **Albrecht van Saksen** (†1500) was **Joost van Bueren** (1515). Een andere opvallende naam die in de lijst van ^{Brou} staat is die van **Kaspar van Beierstorffel** (1528). In 1554 heeft er een inventarisatie van de inboedel van het kasteel plaatsgevonden. Zo'n inventarisatie van het eigendom van de grafelijkheid was een juridisch instrument voor wat betreft de aansprakelijkheid van een nieuwe beheerder. Het is bekend dat in het jaar 1554 **Cornelis van Rijswijk** tot kastelein werd benoemd, hetgeen door het Hof van Holland is bevestigd^{NA6}.

Hij volgde als kastelein **Jan van der Vecht** op die van moord werd beschuldigd en gevangene werd gezet. Gedurende de laatstgenoemde euvel was **Wigger Allertsoon**, dijkgraaf van Medemblik, tijdelijk tot kastelein benoemd.

Naam functionaris	Tijdsperiode	Functie	Bron	
Het graafschap onder het huis van Holland				
Hugo van Assendelft	1296 - †1296	kastelein	GonM, Brou, Groes, Blaeu	
Floris Woutersz. (van Egmond)	1296 -	kastelein, baljuw	GonM, Sto, Brou, Jan	
Het graafschap Holland onder het Henegouwse huis (1299)				
Gerard Ever	genoemd in 1311	kastelein, baljuw	Smi	
Dirk van Oudshoorn	genoemd in ca. 1317 en 1325	kastelein, baljuw	Gro, Mier2, NA3	
Willem van Oudshoorn	1326-1327	kastelein, baljuw	Jan	
Jan van Persijn	genoemd in 1332	kastelein, baljuw	NA1	
Hendrik de Roover van Montfoort	1335	kastelein, baljuw	WS	
Gerard Barthoud van Heemskerk	genoemd in 1336	kastelein, baljuw	Jan	
Dirk van Zwieten	genoemd in 1341	kastelein, baljuw	Ham3	
Het graafschap Holland onder het Beierse huis (1345)				
Gerard van Heemstede	genoemd in 1347	kastelein, baljuw	Jan	
Hendrik van Heemskerk	genoemd in 1347	kastelein, baljuw	Gro	
Jacob van Benthem (alias Jacob van den Binckhorst)	1349-1350	kastelein, baljuw	Jan	
(Jan van Bruelis) – Willem van Zaenden	genoemd in 1351	kastelein, baljuw	Gro	
Jan van Bruelis	genoemd in 1357	kastelein, baljuw	Gro, Mier3, GonH	
Jan I van Egmond	1358	kastelein, baljuw	Jan	
Hendrik (Heynric) van Alcmade (Alkemade)	1358-1359	kastelein, baljuw	Boe, Jan	
Floris van Adrichem	1359-1364	kastelein, baljuw	Boe	
Gerrit (Gerard) Woutersz van Egmond	1361-1362	kastelein, baljuw	Jan, Boe	
Willem van Cronenburch	genoemd in 1372	kastelein, baljuw	GonH	
Dirk van Zwieten	1330-1383	kastelein, baljuw	Jan	
Gerrit (Gerard) Jansz van Egmond	1383-1385	kastelein, baljuw, dijkgraaf	Jan, GonM	
Bartholomeus van Raaphorst	1385-1386	kastelein, baljuw	Jan	
Koen Kuser	1386-1387	kastelein, baljuw	Jan	
Bartholomeus van Raaphorst	1387-1390	kastelein, baljuw	Jan	
Dirk van Poelgeest	genoemd in 1390	kastelein, baljuw	Jan	
Dirck van Outshoorn	-†1392	kastelein	GonM	
Floris van Alkemade	1392-1395	kastelein, baljuw, dijkgraaf	Jan, GonM	
	Jan van Rinensteyn	genoemd in 1394	kastelein, baljuw, dijkgraaf	GonM
	Claes van Borselen Cortgene	genoemd in 1395	kastelein, baljuw, dijkgraaf	GonM
	Gheryt van der Woert Heren Harperssoen	genoemd in 1395	kastelein, baljuw, dijkgraaf	GonM
Gerrit (Gerard) van Heemskerk	1395-1397	kastelein, baljuw	Jan, GonH	
Gerrit (Gerard) Jansz van Egmond	genoemd in 1397	kastelein, baljuw, dijkgraaf	Jan, GonM	
	1395-1399	kastelein, baljuw	GonM	
Coen van Herlaer	1399	kastelein, baljuw, dijkgraaf	GonM, Bru	
Bartoud van Assendelft	1401-1403	kastelein, baljuw	Jan	
Coen van Herlaer	†1404	kastelein, baljuw, dijkgraaf	GonM	
	Wouter van Ghent	genoemd in 1404	kastelein	GonM
	Dirc Broedersz	genoemd in 1404	kastelein, baljuw, dijkgraaf	GonM
	Hendrik van Torenburg	genoemd in 1404	kastelein, baljuw, dijkgraaf	GonM
Ghijsbrecht van Rietveld	genoemd in 1404	kastelein	GonM	
Willem van Brederode	genoemd in 1406	kastelein, baljuw	CodD	
Jan Reynersz	genoemd in 1408	kastelein, baljuw, dijkgraaf	GonM	
Adam Gerrit Brasemansz.	genoemd in 1408	kastelein, baljuw, dijkgraaf	GonM	
Walraven van IJsselstein	1409-1411	kastelein, baljuw	Jan	
Gerrit van Zwijndrecht	genoemd in 1410	kastelein, baljuw, dijkgraaf	GonM	
Herbaren van IJsselstein	1411-1412	kastelein, baljuw, dijkgraaf	Jan, GonM	
Daniel van Cralingen	1412	kastelein, baljuw, dijkgraaf	GonM	
Opheffing van het Oosterbaljuwschap (1414). Het Oosterdijkgraafschap wordt met het kasteleinschap gecombineerd. (Mier4)(Vries)				
Daniel van Cralingen	1414	kastelein, dijkgraaf, schout	Mier4	
Dirk van Zandhorst	1414-1419	kastelein, dijkgraaf, schout	Mier4, Gro	

Gijsbrecht van Rietveld	1419-1426	kastelein, dijkgraaf	Mier4, NA5
Willem van Beieren van Schagen	1426-1438	kastelein, dijkgraaf, baljuw	Jan
Het graafschap Holland onder het Bourgondische huis (1433)			
Banjaert Say (Scey) Jansz	1438-1466 [†]	kastelein, dijkgraaf, schout, procureur generaal Hof van Holland	Dam, GonM
Philip Bangaert	1446	kastelein	Brou
Filips van Wassenaar	1467-1483(?)	kastelein, dijkgraaf, schout, proostvan West-Friesland	Nip, Jan, GonH
Het graafschap Holland onder het Habsburgse huis (1482)			
Jan van Barry	1492-	kastelein, dijkgraaf, schout, tienden en hofweide	Blo, NA2
Albrecht van Saksen	1498-1500 [†]	kastelein, landvoogd	Gro
Oosterdijkgraafschap gesplitst in die van de Vier Noorder Koggen en die van Drechterland (1503)			
Dirk van Almonde	1503-1508	dijkgraaf van Medemblik	Answ
Thiman van Waveren	1508-1509	dijkgraaf van Medemblik	Answ
Dirk van Almonde	1509-	dijkgraaf van Medemblik	Answ, Vries
Richard Matthijsz	1511 (1520)	dijkgraaf van Medemblik	Vries, NA4
Joost van Buren	1515-1518	kastelein, dijkgraaf van Medemblik	Vries
Kaspar van Beierstorffel	1520, 1528	kastelein	NA4, Brou
Jan van der Vecht (in hechtenis genomen wegens moord). Tijdelijk opgevolgd door de dijkgraaf van Medemblik Wigger Allertszoon.	-1554	kastelein, schout dijkgraaf, kastelein	NA6
Cornelis van Rijswijk	1554-†1586	kastelein, schout	Inv, Res1, Gro, NA6
Kasteel in 1578 als verdedigingswerk afgeschreven. Afzetting Filips II in 1581. Gedeeltelijke sloop in 1591/92			
Diederik van Sonoy (waarnemend was Gelle Adriaensz., dijkgraaf van de Vier Noorder Koggen)	1586-1593	kastelein, gouverneur van het Noorderkwartier	Gro, Gon
Hartog van Rijswijk	1597-1606	kastelein, zonder bevoegdheden	Gro, Res2
Leegstand 1606-1608 ^(GonM)			
Kasteel komt aan de stad Medemblik toe (1608). Opheffing slotvoogdij. ^{(Res)(GonM)}			
Jan Gijsen, lid van de schutterij	genoemd in 1658	kastelein	Opp
Jan Koy	genoemd in 1662	kastelein	Opp

Verklaring bronvermeldingen.

ANSW	R. van Answaarden; Het dijkgraafschap van Medemblik in het geding. Holland als rechtsstaat anno 1509 ; 1991; In: Holland: regionaal-historisch tijdschrift; Historische Vereniging voor Zuid-Holland onder de zinspreuk 'Vigilate Deo Confidentes'; p. 144-162
Blaeu	Joan Blaeu, Tooneel der Steden ; 1659, p. 207. Opvraagbaar uit de digitale collectie van de Universiteit van Utrecht.
Blo	P.J. Blok; Verslag aangaande een onderzoek in Duitschland naar archivalia belangrijk voor de geschiedenis van Neederland ; 1888; Algemeene Landsdrukkerij; p. 47, nr. 52 (Oorkondearchief Dresden).
Boe	D.E.H. de Boer, J.W. Marsilje, M.J. van Gent (red.); De rekeningen van de grafelijkheid van Holland uit de Beierse periode. Serie I. De hofrekeningen en de dijkgraafsrekeningen van de Grote Waard. Deel 1358-1361 ; 1997; uitg. Werkgroep 'Holland 1300-1500', Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Den Haag; p. 17, 107, 110, 141, 209, 639, 640, 645
Brou	R.G. Brouërius van Nidek; Kabinet van Nederlandsche en Kleefsche Outheden, deel 1 ; 1727; Willem Barents, Amsterdam; p. 99.
Bru	J. de Bruin; Twintig eeuwen West-Friesland, de Westfriezen en hun bestuur en rechtspraak ; 1999. In Ach Lieve Tijd; Uitgeverij Waanders b.v. Zwolle; p. 155-161.
Dam	M. Damen; De staat van dienst ; 2000, Historische Vereniging Nederland, Verloren, Hilversum; p. 489
CodD	Codex Diplomaticus Neerlandicus , deel 2.1; 1853; Historisch Genootschap Utrecht, Kemink en Zoon, Utrecht; p. 162.
GonM	C.J. Gonnet; Inventaris van het Archief Medemblik ; 1915; Provincie Noord-Holland, Haarlem; p. 9, 49,50, 69, 70 (=oude orde Oud Archief Medemblik; West-Fries Archief, Hoorn).
GonH	C.J. Gonnet; Inventaris van het Archief der Stad Hoorn ; 1918; Provincie Noord-Holland, Haarlem; p. 146, 160, 390 (=oude orde Oud Archief Hoorn; West-Fries Archief, Hoorn).
Gro	Groesbeek, Middeleeuwse kastelen van Noord-Holland; p. 294-302.
Groes	Digitaal Archief Groesbeek https://www.collectiegroesbeek.nl/doc/3002279
Inv	Noord-Hollands Archief, Haarlem: Collectie van losse aanwinsten : NL-HlmNHA_176 inv.nr. 1395.
Jan	A. Janse; Ridderschap in Holland ; 2009; Verloren Hilversum; p. 166, 247, 391, 397, 415, 433-455.
Mier2	F. van Mieris; Groot Charterboek der Graven van Holland, van Zeeland en Heeren van Vriesland in vier Deelen, deel 2 ; 1754; Pieter vander Eyk, Leiden; p. 336.
Mier3	Ibid, deel 3 ; 1755; Pieter vander Eyk, Leiden; p. 36.
Mier4	Ibid, deel 4 ; 1756; Pieter vander Eyk, Leiden; p. 280, 756
NA1	Nationaal Archief; Archief Graven van Holland , toegangsnr. 3.01.01; Klein register Friesland, inventarisnr. 325, fol.26v.
NA2	Nationaal Archief; Grafelijkheidsrekenkamer , toegangsnr. 3.01.27.01, Commissieboeken, inv. nr. 491, fol. 221,222, 230.
NA3	Nationaal Archief, Archief Graven van Holland , toegangsnr. 3.01.01; Groot register Friesland, inventarisnr. 324, fol. 9.
NA4	Nationaal Archief, Grafelijkheidrekenkamer , toegangsnr. 3.01.27.02; Rekening van Vranck van Alsmade 1520; inv. nr, 1148, fol. 51r.
NA5	Nationaal Archief; Archief Graven van Holland ; toegangsnr. 3.01.01, Rekening van Daniël van Cralingen en Gijsbrecht van Rietveld van de kost op het huis van Medemblik; inv.nr. 1338
NA6	Nationaal Archief; Memorialen van Holland , 4 ^{de} memoriaal van Dam; toegangsnr. 3.03.01.01; inv. nr. 35; fol 200v en 213v/214r
Nip	R.I.A. Nip; Bengaert Say, een 15de eeuws ambtenaar ; 1983. In Holland, regionaal-historisch tijdschrift, jaargang 15, nr. 2; p. 65-75
Opp	Belonje, J., Kaptein, R. (red.); Een kroniek van Medemblik, C. Jz. van Opperdoes ; 1943; In: Bijdragen en Mededeelingen van het Historische Genootschap (Gevestigd te Utrecht); 64 ^{ste} deel; Kemink en Zoon, Utrecht; p. 45-107
Res1	Register van Holland en Westvriesland: Resolutien van de Heeren van de Ridderschap, Edelen en Gedeputeerden van de Steeden van Holland en Westvriesland, (1588-1603) ; gedrukt in de 18 ^{de} eeuw: Nieuw Register; op datum.
Res2	Ibid (1607-1609) , handgeschreven kopie 19 ^{de} eeuw: Oud Register; op datum.
Smi	H.J. Smit; De rekeningen der graven en gravinnen uit het Henegouwse Huis, deel 2 ; 1929; Historisch Genootschap, derde serie no.54, Utrecht; p. 3-15.
Sto	W.G. Brill; Rijmkroniek van Melis Stoke, deel 1 en 2 , ongewijzigde herdruk; 1983; (oorspronkelijk: 1885), HES Uitgevers, Utrecht); vijfde boek, vers 626.
Vries	G. de Vries Az.; Het dijks- en molenbestuur in Holland's Noorderkwartier onder de grafelijke regeering en gedurende de Republiek ; 1876; C.G. van der Post, Amsterdam; p. 30, 63.
WS	https://www.genealogieonline.nl/genealogie-richard-remme/l36822.php